Lietas arhīva Nr. C-0180-19/11
ECLI:LV:DAUT:2019:0308.C12094618.5.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
2019.gada 8.martā
Daugavpilī

Daugavpils tiesa:
tiesnese V.Lāčplēse,
ar sekretāri D.Moļavinu,
atklātā tiesas sēdē izskatīja civillietu **/pers. B/** prasībā pret **/pers. C/** par uztura līguma laušanu un nekustamā īpašuma atgriešanu.

A p d r a a ļ k a s t o

2017.gada 11.decembrī /pers. B/ vērsās tiesā ar prasību pret /pers. C/ par uztura līguma laušanu un nekustamā īpašuma atgriešanu.

Prasītāja norādīja, ka 2002.gada 14.aprīlī prasītāja notariālā kārtībā noslēdza ar atbildētāju uztura līgumu, saskaņā ar kuru prasītāja nodeva atbildētājai sev piederošo dzīvokļa īpašumu Nr./numurs/, kas atrodas /adrese/, kadastra numurs /numurs A/, kopīpašuma 592/39939 domājamās daļas no dzīvojamās mājas un zemes.

Atbildētāja no savas puses apņēmās nodrošināt prasītāju un viņas vīru G.Z. līdz viņu mūža galam, ar ēdienu, mitekli, apģērbu, kopšanu, ārstēšanu un pienācīgi apbedīt. Uztura ikmēneša kopvērtība 14,23 EUR (10 LVL) apmērā. 2004.gada 15.februārī prasītājas vīrs G.Z. nomira.

No uztura līguma noslēgšanas brīža, atbildētāja faktiski nepildīja līgumā paredzētos pienākumus. Atbildētāja aizbrauca uz ārzemēm un viņas faktiskā atrašanās vieta nav zināma. Atbildētāja par prasītājas dzīvi vispār neinteresējas, attiecības ar prasītāju neuztur.

Prasītāja norādīja, ka ir pensionāre, saņem valsts vecuma pensiju mazā apmērā, ir otrās grupas invalīde, viņai ir nepieciešama trešās personas palīdzība. Prasītāja nevar saņemt maznodrošinātās ģimenes statusu, jo viņai ir persona, kas viņu uztur.

Prasītāja uzskata, ka atbildētājas vainas dēļ uztura līgums nepieciešams lauzt, un lūdza lauzt 2002.gada 14.aprīļa uztura līgumu, kas noslēgts pie zvērinātas notāres Regīnas Bogdānes, akta ieraksts Nr.1924; atgriezt prasītājai dzīvokļa īpašumu Nr./numurs/, kas atrodas /adrese/, kadastra numurs /numurs A/, kopīpašuma 592/39939 domājamās daļas no dzīvojamās mājas un zemes, Daugavpils pilsētas zemesgrāmatas nodalījums Nr./numurs/; dzēst no zemesgrāmatas ierakstu par atbildētājas īpašuma tiesībām uz dzīvokli un veikt ierakstu Zemesgrāmatā par prasītājas īpašuma tiesībām uz dzīvokli.

Prasība pamatota uz Civillikuma 1587., 1652., 1838., 2105.pantu.

Atbildētāja nav iesniegusi tiesai rakstveida atsauksmi par prasību.

Tiesas sēdē prasītāja un atbildētāja nav ieradušās. Par lietas izskatīšanas laiku un vietu abām pusēm tika savlaicīgi paziņots likumā noteiktajā kārtībā, nosūtot pavēstes uz prasītājas un atbildētājas deklarētās dzīves vietas adresēm.

Prasītāja ir lūgusi izskatīt lietu bez viņas klātbūtnes sakarā ar sliktu veselību; prasību uztur. Prasītāja iesniegusi tiesai izrakstu no medicīniskās kartes, kurā norādīts, ka paciente pārvietojas tikai dzīvokļa robežās. Ņemot vērā tiesai iesniegto dokumentu, tiesa atzina prasītājas neierašanās iemeslu par attaisnojošu.

Savukārt atbildētāja par savas neierašanās iemeslu nav paziņojusi, no viņas nav saņemti nekādi iesniegumi vai lūgumi. Saskaņā ar Civilprocesa likuma 210.panta otro daļu, ja atbildētājs neierodas tiesas sēdē nezināma iemesla dēļ, tiesa var atlikt lietas izskatīšanu ne vairāk kā vienu reizi. Atbildētāja nebija ieradusies arī uz tiesas sēdēm 2018.gada 14.augustā un 31.oktobrī, nepaziņojot tiesai par neierašanās iemesliem, un 2018.gada 14.augustā lietas izskatīšana bija atlikta tieši tādēļ, ka atbildētāja neieradās uz tiesas sēdi nezināma iemesla dēļ.

Līdz ar to, ievērojot Civilprocesa likuma 156.panta pirmajā daļā un 210.panta otrajā daļā noteikto un ņemot vērā prasītājas lūgumu, tiesa atzina, ka lieta izskatāma bez pušu klātbūtnes, pamatojoties uz tiesai iesniegtajiem dokumentiem.

M d a ļ u u

Iepazinusies ar prasības pieteikumu, novērtējusi lietā iesniegtos pierādījumus to kopsakarā, tiesa secina, ka /pers. B/ prasība ir apmierināma turpmāk izklāstīto apsvērumu dēļ.

Saskaņā ar Civillikuma 2096.pantu, ar uztura līgumu viena puse nodod otrai naudā vai graudā kādu mantisku vērtību, par ko otrā tai dod uzturu, kamēr uztura ņēmējs dzīvo, ja vien par šā pienākuma ilgumu nav norunāts citādi. Tiesību doktrīnā atzīts, ka uztura līgums ir savdabīgs atsavinājuma līgums, kura rezultātā ne tikai mainās atsavināmās mantas īpašnieks, bet rodas arī ilgstoši pildāma uztura došanas (alimentācijas) saistība. Atbilstoši Civillikuma 2098.panta pirmajā daļā noteiktajam, ar uzturu, ja nav norunāts citādi, jāsaprot ēdiens, miteklis, apģērbs un kopšana.

Tiesai iesniegts Uztura līgums, kas noslēgts 2002.gada 17.aprīlī privātā kārtā starp /pers. B/ un /pers. C/; šo līgumu uzrādījuma kārtībā apliecinājusi zvērināta notāre R.Bogdāne, apliecinājums iereģistrēts ar Nr.1924. Ar šo Uztura līgumu prasītāja (uztura ņēmēja) nodeva īpašumā atbildētājai (uztura devējai Civillikuma izpratnē) nekustamo īpašumu – dzīvokļa īpašumu Nr./adrese/, savukārt atbildētāja apņēmās nodrošināt /pers. B/ (prasītāju) un prasītājas laulāto /pers. E/ ar mūža uzturu līdz viņu mūža galam, t.i., ar ēdienu, mitekli, apģērbu, kopšanu, ārstēšanu, un pienācīgi apbedīt.

Civillikuma 1587.pants, uz kuru atsaukusies prasītāja, noteic līdzējiem pienākumu izpildīt apsolīto.

No tiesa iesniegtās zemesgrāmatu apliecības un ierakstiem Daugavpils pilsētas zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs/redzams, ka nekustamā īpašuma ar kadastra numuru /numurs A/, kas atrodas /adrese/, un sastāv no dzīvokļa īpašuma Nr./numurs/ un 592/39939 domājamām daļām no kopīpašuma daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas un zemes gabala ar kadastra numuru /numurs C/, īpašuma tiesības bija nostiprinātas /pers. B/, bet ar zemesgrāmatu tiesneša 2002.gada 29.aprīļa lēmumu viņai īpašuma tiesība izbeigusies un īpašuma tiesības nostiprinātas /pers. C/, pamatojoties uz 2002.gada 17.aprīļa uztura līgumu Nr.1924. Tādējādi secināms, ka prasītāja ir izpildījusi savu saistību, ko uzņēmās ar Uztura līgumu, un līdz ar to atbildētājai radās pienākums izpildīt savu saistību pēc šī līguma, proti, nodrošināt prasītāju un prasītājas laulāto /pers. E/ ar mūža uzturu līdz viņu mūža galam, t.i., ar ēdienu, mitekli, apģērbu, kopšanu, ārstēšanu, un pienācīgi apbedīt.

Prasītājas laulātais /pers. E/ ir miris /miršanas datums/, kas pierādīts ar miršanas apliecību. Tātad atbildētājai pēc prasītājas laulātā nāves palika pienākums pienācīgi apbedīt uztura ņēmējas laulāto /pers. E/ un turpmāk nodrošināt prasītāju ar uzturu līdz viņas mūža galam.

Saskaņā ar Civillikuma 2100.pantu, ja uztura devējam nodod nekustamo īpašumu, tad zemesgrāmatās ierakstāma uztura ņēmēja ķīlas tiesība uztura vērtībā; uztura ikreizējā vērtība aprēķināma, kapitalizējot viena gada uztura devumu vērtību ar likumiskajiem procentiem. Savukārt šā likuma 2101.panta pirmajā daļā noteikts, ka uzturs jādod, ja nav norunāts citādi, par gada ceturksni uz priekšu, bet, ja uzturs dodams naudā, tad pusgadu uz priekšu. Saņemtais nav jāatdod, kaut arī uztura ņēmējs nenodzīvotu līdz nākošajam termiņam.

Daugavpils pilsētas zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs/nekustamajam īpašumam /adrese/, nav ieraksta par ķīlas tiesību, taču Uztura līguma 6.punktā puses ir noteikušas uztura ikmēneša kopvērtību 10 latu apmērā un noteikušas, ka šī ķīlas prasījuma augstākā summa gadā ir 127,20 lati, ko veido gada devumu vērtība 120 lati un likumiskie procenti 7,20 latu.

Prasītāja lūdza izbeigt (lauzt) uztura līgumu un norādīja, ka atbildētāja faktiski nav pildījusi Uztura līgumā paredzētos pienākumus no tā noslēgšanas brīža, ir aizbraukusi uz ārzemēm un neuztur attiecības ar prasītāju.

Saskaņā ar Civillikuma 2105.panta pirmo daļu, ja līgumu atceļ uztura devēja vainas dēļ, tad uztura ņēmējs var prasīt atpakaļ nodoto mantisko vērtību (2096.p.), pie kam viņam nav jāatdod saņemtā uztura vērtība.

Tiesību doktrīnā atzīts, ka uztura devēju var vainot ne tikai gadījumā, ja viņš nepilda uztura došanas saistības, bet arī tajos gadījumos, kad viņš pret apgādājamo izturas amorāli, netikumiski [..]. Panta formulējums rāda, ka [..] nodotās mantas atprasīšana var notikt tad, ja līgums ir atcelts, tātad tiesas vērtēts. (Skat. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri: Ceturtā daļa. Saistību tiesības. Aut.kol. prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. – Rīga: *Mans Īpašums*, 1998., 468.lpp., tāpat arī K.Torgāns. Saistību tiesības. II daļa. Mācību grāmata. – Rīga: *Tiesu namu aģentūra*, 2008., 43.lpp.)

Prasītāja kā pamatu Uztura līguma izbeigšanai norādīja uz to, ka atbildētāja nav izpildījusi savu saistību, ko uzņēmās ar šo līgumu, turklāt prasītāja ir pensionāre, otrās grupas invalīde, un viņai nepieciešama citas personas palīdzība, taču viņa nevar saņemt maznodrošinātas personas statusu, jo viņai ir persona, kas viņu uztur. Prasības pieteikumam pievienota arī /pers. B/ invalīda apliecības kopija, no kuras redzams, to izsniegusi Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisija 2013.gada 17.decembrī, un /pers. B/ noteikta otrā invaliditātes grupa.

Jau romiešu tiesībās tika izstrādāts princips – "*negantis nulla probatio est*", kas nozīmē, ka pusei ar saviem iebildumiem nav jāatspēko to faktu vai apstākļu esamība, kurus otra puse nav pierādījusi, un arī Latvijas Republikas procesuālajās tiesībās ir nostiprinājies princips, ka nav jāpierāda negatīvie fakti (*negativae non probantus*). (Skat. arī Civilprocesa likuma komentāri. Trešais papildinātais izdevums. Aut. kol. prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. Rīga, 2006, 174.lpp.)

Attiecībā uz prasītājas pierādīšanas pienākumu tiesa secina, ka šai gadījumā prasītājai nav jāpierāda, ka atbildētājas saistība pēc Uztura līguma kādā daļā nav izpildīta, bet šai gadījumā pierādīšanas nasta gulstas uz atbildētāju, proti, atbildētājai ir pienākums iesniegt tiesai pierādījumus par savas saistības pilnīgu izpildījumu. Šāds princips nostiprināts arī Civillikuma 1838.pantā, kura pirmā daļa noteic: ka samaksa izdarīta, jāpierāda tam, kas to apgalvo.

Atbildētāja nav iesniegusi tiesai pierādījumus par to, ka viņa būtu izpildījusi savu saistību pret prasītāju un viņas laulāto, ko atbildētāja uzņēmās ar Uztura līgumu, proti, ka būtu devusi uztura ņēmējai un viņas laulātajam (līdz pēdējā nāvei) pielīgto uzturu naudā vai tā ekvivalentu graudā. Līdz ar to secināms, ka ir iestājies apstāklis, kas dod pamatu prasītājai pieprasīt Uztura līguma izbeigšanu un atprasīt atpakaļ nodoto mantisko vērtību (nekustamo īpašumu), atbilstoši Civillikuma 2105.panta pirmajā daļā noteiktajam.

Tādēļ 2002.gada 17.aprīlī starp /pers. B/ un /pers. C/ noslēgtais Uztura līgums ir izbeidzams, un nekustamais īpašums – dzīvokļa īpašums Nr./adrese/, ko prasītāja kā uztura ņēmēja ir nodevusi īpašumā atbildētājai kā uztura devējai ar šo Uztura līgumu, ir atdodams atpakaļ prasītājai, dzēšot Daugavpils pilsētas zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs/II daļas 1.iedaļā ierakstu Nr.2.1. par īpašuma tiesību nostiprināšanu /pers. C/ uz nekustamo īpašumu ar kadastra numuru /numurs A/, kas atrodas /adrese/, un sastāv no dzīvokļa īpašuma Nr./numurs/ un 592/39939 domājamām daļām no kopīpašuma daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas un zemes gabala ar kadastra numuru /numurs C/, un īpašuma tiesības uz šo nekustamo īpašumu atzīstamas /pers. B/.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 41.panta pirmo daļu, pusei, kuras labā taisīts spriedums, tiesa piespriež no otras puses visus tās samaksātos tiesas izdevumus.

Ņemot vērā strīdus nekustamā īpašuma kadastrālo vērtību 7 405 EUR, valsts nodevas apmērs par prasības pieteikuma iesniegšanu tiesā par /pers. B/ celto prasību bija 528,61 EUR. Ar tiesneses 2017.gada 15.decembra lēmumu prasītāja bija daļēji atbrīvota no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos, iesniedzot prasību tiesā, un viņai noteikts samaksāt valsts nodevu 50 EUR apmērā, ko prasītāja arī ir samaksājusi. Tādēļ no atbildētājas prasītājas labā piedzenami prasītājas samaksātie tiesas izdevumi, t.i., valsts nodeva 50 EUR apmērā. Savukārt prasītājas nesamaksātā valsts nodevas daļa 478,61 EUR un ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 4,82 EUR apmērā no atbildētājas piedzenami valsts ienākumos, atbilstoši Civilprocesa likuma 42.panta pirmajā daļā noteiktajam.

Ievērojot Civilprocesa likuma 204.^{1}pantā noteikto, atbildētājai jānoteic termiņš sprieduma labprātīgai izpildei daļā par tiesas izdevumu piedziņu 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

R e d z a o ļ l a u t ī

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 41.panta pirmo daļu, 42.panta pirmo daļu, 93., 97., 189.-195., 204.^{1}pantu, tiesa

n o s p r i e d a :

/pers. B/ prasību **apmierināt**.

Izbeigt Uztura līgumu, kas noslēgts 2002.gada 17.aprīlī starp /pers. B/, personas kods /personas kods/, un /pers. C/, personas kods /personas kods/, kuru uzrādījuma kārtībā apliecinājusi zvērināta notāre R.Bogdāne, apliecinājums iereģistrēts ar Nr.1924.

Dzēst Daugavpils pilsētas zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs/II daļas 1.iedaļā ierakstu Nr.2.1. par īpašuma tiesību nostiprināšanu /pers. C/ uz nekustamo īpašumu ar kadastra numuru /numurs A/, kas atrodas /adrese/, un sastāv no dzīvokļa īpašuma Nr./numurs/ un 592/39939 domājamām daļām no kopīpašuma daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas un zemes gabala ar kadastra numuru /numurs C/.

Atzīt /pers. B/, personas kods /personas kods/, īpašuma tiesības uz nekustamo īpašumu ar kadastra numuru /numurs A/, kas atrodas /adrese/, un sastāv no dzīvokļa īpašuma Nr.87 un 592/39939 domājamām daļām no kopīpašuma daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas un zemes gabala ar kadastra numuru /numurs C/.

Piedzīt no /pers. C/, personas kods /personas kods/, par labu /pers. B/, personas kods /personas kods/, tiesas izdevumus 50 EUR (piecdesmit *euro*) apmērā.

Piedzīt no /pers. C/, personas kods /personas kods/, valsts ienākumos valsts nodevu 478,61 EUR (četri simti septiņdesmit astoņi *euro* un 61 cents) apmērā. Samaksa veicama Valsts kases, reģistrācijas Nr.90000050138, kontā LV55TREL1060190911200, BIC kods TRELLV22.

Piedzīt no /pers. C/, personas kods /personas kods/, valsts ienākumos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 4,82 EUR (četri *euro* un 82 centi) apmērā. Samaksa veicama Tiesu administrācijas, NMR 90001672316, kontā Valsts kasē, konts LV51TREL2190458019000, BIC kods TRELLV22, norādot iemaksas mērķi: 21499 (ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi lietā C12094618).

Noteikt /pers. C/ termiņu sprieduma labprātīgai izpildei daļā par tiesas izdevumu piedziņu 10 (desmit) dienas no sprieduma stāšanās likumīgā spēkā.

Spriedumu var pārsūdzēt apelācijas kārtībā Latgales apgabaltiesā 20 dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot sūdzību Daugavpils tiesā.

Sprieduma sastādīšanas un pieejamības datums 2019.gada 8.marts.

Tiesnese V.Lāčplēse